

Avizul Comitetului European al Regiunilor pe tema „O nouă agendă de inovare pentru Europa”

(2023/C 79/09)

Raportor:	Markku MARKKULA (FI-PPE), președintele regiunii Helsinki
Document de referință:	Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: O nouă agendă europeană de inovare COM(2022) 332 final

RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL EUROPEAN AL REGIUNILOR (CoR)

De ce este aceasta esențială? Agenda de inovare poate fi crucială în accelerarea transformării

1. salută noua agendă europeană de inovare, menită să promoveze gândirea inovatoare și să stimuleze acțiunile în favoarea inovării, pentru ca Europa să se afle în avangardă în domeniul științei, al bazei industriale, al ecosistemelor dinamice ale întreprinderilor nou-înființate, al condițiilor pentru inovare și al bazei de talente. CoR subliniază că obiectivele ambițioase ale politicii de inovare a UE pot fi atinse prin evitarea fragmentării și prin coordonarea măsurilor semnificative, printr-o colaborare eficientă între industrie, mediul academic, inițiativele sociale și administrațiile regionale și locale, atât la nivel local și regional, cât și la nivel transregional, și prin abordarea provocărilor societale, cauzate de schimbările climatice, de necesitatea de a spori reziliența în fața amenințărilor la adresa sănătății sau de transformarea digitală, pentru a numi doar câteva;
2. cu toate acestea, consideră că această comunicare ar fi trebuit să propună în politicile europene noi domenii și o nouă abordare mai aprofundată a inovării. În contextul unor provocări multiple (globalizare, mediu, sănătate, îmbătrânirea populației, depopularea unor zone rurale mari și pace/războaie), Comisia ar trebui să se bazeze pe învățămintele acestor crize, să depășească șabloanele de gândire și, printre altele, să lanseze o dezbatere privind tipul de inovare pe care o societate europeană rezilientă ar trebui să o aplice. Necesitatea de a pune un accent mai mare pe inovații societale și sociale este esențială, cu referire atât la cele direct legate de provocările menționate, cât și la altele, ca de exemplu ocuparea forței de muncă, în special în rândul populației mai tinere;
3. propune Comisiei Europene să adauge fără întârziere la Noua agendă europeană de inovare măsuri complementare axate pe aspecte societale, sociale și energetice și să integreze aceste măsuri pentru a accelera transformările societale către o creștere durabilă;
4. subliniază că măsurile de politică trebuie să includă obiective clare pentru a elimina două decalaje în materie de inovare: în mai multe domenii ale politicii de inovare, Europa se află mult în urma liderilor de la nivel mondial (SUA și Asia), iar în interiorul UE multe regiuni nu iau suficient în considerare importanța crucială a inovării, cele mai performante regiuni fiind de până la nouă ori mai inovatoare decât cele mai puțin inovatoare. CoR reamintește că nu toate regiunile dispun de aceleași resurse tehnice, umane și financiare pentru a-și îmbunătăți rezultatele în materie de inovare;
5. subliniază că punerea în aplicare a noii agende de inovare necesită măsuri mai radicale decât cele pe care UE le adoptă în mod obișnuit în cadrul inițiativelor sale politice la nivel european, iar procesele de inovare trebuie să fie mai sistematice și să-și asume mai multe riscuri. Obiectivul trebuie să fie clar, realist, ambițios și cuantificabil, pentru a dubla impactul, reducând însă la jumătate timpul necesar;
6. subliniază că, pentru întreaga UE, agenda de inovare trebuie să fie un semnal esențial pentru acțiuni determinante și concrete, imediate și pe termen lung, pentru a aborda decalajele în inovare și a promova ecosistemele de inovare locale și regionale bazate pe realitatea zonei;

7. este de acord cu Comisia Europeană că noul val de inovare – inovarea tehnologică bazată pe progrese și inovații științifice radicale (*deep-tech*) – își are rădăcinile în știință, tehnologie și inginerie de vârf, combinând adesea progrese din sferile fizică, biologică și digitală și putând oferi soluții transformatoare pentru a răspunde provocărilor globale. CoR subliniază că scopul acestui nou val trebuie să fie accelerarea proceselor multidisciplinare de creare în comun care vor spori inovațiile societale ⁽¹⁾ și sociale ⁽²⁾ pentru a îmbunătăți bunăstarea și starea de bine a persoanelor și a comunităților și că aceste acțiuni vor lua în considerare în mod ferm aspectele umane, pentru ca Europa să profite mai mult de dezvoltarea spiritului universal de inițiativă antreprenorială;

8. salută recunoașterea acțiunii-pilot a parteneriatelor pentru inovare regională (PRI) și, mai precis, recunoașterea rolului PRI în promovarea unor văi de inovare în domeniul tehnologiei profunde la nivel regional conectat – conectate între regiuni – și a investițiilor interregionale în inovare;

9. regretă că Comisia Europeană a ratat ocazia de a sublinia necesitatea unei legături puternice între ecosistemele locale de inovare și Spațiul european de cercetare, prin intermediul centrelor acestuia ⁽³⁾;

10. invită Comisia Europeană și statele membre ale UE să intensifice înființarea de centre SEC ca parte a planului de acțiune privind SEC, pentru a garanta că parteneriatele și acțiunile de CDI sunt modernizate ca domenii prioritare pe agendele liderilor politici locali și regionali;

De ce sunt acum inovațiile și poziția de lider a UE în domeniul tehnologiilor profunde mai critice ca niciodată?

11. subliniază potențialul Europei de a deveni lider mondial în materie de inovare, în următoarele domenii: surse regenerabile de energie, hidrogen cu emisii scăzute de carbon, baterii, tehnologii digitale, drone și inteligență artificială (IA), calcul de mare performanță, proiectarea și producția de semiconductoare, patrimoniul industrial comun, sănătate și alimente, achiziții publice în domeniul inovării și colaborarea dintre industrie și universități prin intermediul programelor UE. De asemenea, CoR subliniază că întreprinderile din UE sunt lideri mondiali în domeniul brevetelor ecologice cu valoare ridicată și al brevetelor ecologice în industriile energointensive. În plus, o cincime din toate publicațiile științifice de înaltă calitate la nivel mondial apar în UE. Cu toate acestea, pentru a deveni lider la nivel mondial în domeniul CDI, este necesar să se introducă pe deplin numeroase instrumente de politică ambițioase;

12. subliniază că succesul poate fi obținut numai prin acțiuni la nivel local/regional, conectate între ele. CoR subliniază că Europa este încă în urma SUA și a Chinei în finanțarea întregului proces de inovare. Investițiile private cresc mai rapid decât în alte părți, dar organizațiile europene de capital de risc sunt încă relativ reticente – în comparație cu cele din SUA și China – să-și asume riscuri când este vorba de a realiza investiții semnificative;

13. cere să se tragă învățăminte din precedentele douăsprezece agende de inovare ale UE din ultimele decenii, care nu au modificat suficient modelul de inovare în ceea ce privește:

- evoluția către o cultură a creativității și inovării orientată spre scopuri;
- trecerea de la clustere relativ închise la ecosisteme de inovare efectiv deschise;
- dezvoltarea spiritului de inițiativă antreprenorială;
- promovarea unor programe specifice încă din anii de școală, acordând o atenție deosebită femeilor și fetelor;
- menținerea accentului pe întreprinderile nou-înființate, în locul celor aflate în fază de extindere și de creștere;

⁽¹⁾ PRI Playbook (Protocolul parteneriatelor pentru inovare regională) pune în evidență necesitatea transformării societale și a utilizării inovării societale ca unul dintre instrumente.

⁽²⁾ Definiția dată de OCDE inovării sociale (<https://www.oecd.org/regional/leed/social-innovation.htm>).

⁽³⁾ Ar trebui reamintit că, în noiembrie 2021, Consiliul European a elaborat 20 de acțiuni prioritare, dintre care una („Crearea unor ecosisteme regionale și naționale de cercetare și inovare pentru a îmbunătăți excelența și competitivitatea la nivel regional/național”) sublinia necesitatea stabilirii de centre SEC și realizarea de proiecte-pilot aferente pentru a permite apariția unor ecosisteme competitive de cercetare și inovare în întreaga UE, pentru a elimina decalajele teritoriale și pentru a facilita circulația talentelor și a investițiilor.

- îmbunătățirea gestionării cunoștințelor, a orchestrării proiectelor și a sinergiilor dintre ele;
- colaborarea cu ecosistemele de inovare locală/regională, tematice și care țin seama de realitatea zonei;
- bune practici de evaluare și învățare comparativă și concepte de transformare sistemică la nivel global;
- schimbul de sinergii și de cunoștințe între programele UE și alte inițiative, pentru a elimina decalajul în materie de inovare;
- crearea de parteneriate europene și a guvernantei pe mai multe niveluri și transformarea sistemică;

14. încurajează orașele și regiunile să adopte o abordare bazată pe misiuni, pentru a aborda provocările societale critice și să-și stabilească misiunile, cum ar fi foile de parcurs și planurile de acțiune privind Pactul verde la nivel local și digitalizarea. Acestea ar trebui să ia în considerare strategiile regionale de specializare inteligentă și să utilizeze atât instrumente de finanțare publice, cât și private de la nivelul UE, și de la nivel național, regional și local. Creșterea sinergiilor dintre FEDR, programul „Europa digitală” și programul Orizont este o necesitate, în special pentru consolidarea colaborării dintre întreprinderile mici și mijlocii, universități, centre de tehnologie și organizații de cercetare și inovare. Dezvoltarea rețelei de centre europene de inovare digitală (EDIH) sprijină coordonarea ecosistemelor regionale de inovare și crearea de coridoare și rețele europene vizând o poziție de lider la nivel mondial;

15. face referire la inițiativele de succes și la cele mai bune practici ale orașelor și regiunilor, inclusiv la campaniile UE desfășurate de CoR (dialoguri cu cetățenii, tabere de inovare, inițiativele „Regiuni europene întreprinzătoare” și „Știința întâlnește regiunile”), care au demonstrat cum contribuie integrarea locală la inițierea unui dialog axat pe provocări cu rețelele locale ale diverșilor actori pentru a depăși barierele instituționale și mentale în abordarea provocărilor din societate;

16. reamintește că tehnologia profundă este orientată către progresul societății și că trebuie să se țină seama de noțiunile de acceptabilitate și de utilitate socială. Acest lucru necesită creșterea investițiilor publice și private în CDI, conducând la neutralitatea tehnologică și evitând o dependență tehnologică specifică. CoR subliniază că inovarea societală implică capacități de soluționare a problemelor și aspecte antreprenoriale în abordarea perturbărilor, pentru a crea valoare și a evita regresele și costurile negative pentru societate. Prin urmare, punerea în aplicare a Agendei de inovare trebuie să acorde mai multă atenție tuturor părților interesate din CDI, inclusiv cetățenilor și, în sens mai larg, relației dintre știință și societate și proceselor necesare de construcție în comun;

17. subliniază că rețelele globale de cunoaștere și învățarea colaborativă sunt esențiale și, ca atare, actorii locali care participă la rețelele internaționale (oameni de știință, întreprinderi și ONG-urile conectate la nivel mondial), pot și ar trebui să contribuie în context local cu cunoștințe relevante și posibile soluții din exterior;

18. subliniază că strategiile de specializare inteligentă joacă un rol central în consolidarea ecosistemelor regionale de inovare, pentru a stimula mai bine creșterea economică durabilă și a soluționa provocările societale într-un mod ascendent, colaborativ și adaptat în funcție de context, cu soluții optime rezultate din cercetare; CoR salută eforturile depuse, precum cele ale rețelei Inițiativei Vanguard de a construi lanțuri valorice industriale europene bazate pe complementarități în strategiile de specializare inteligentă;

19. susține că guvernanta inovării ar trebui să beneficieze de diversitatea modelelor de conducere și gestionare pentru a dezvolta practici comportamentale și manageriale care să sprijine tranziția către un spirit antreprenorial și o societate a învățării funcțională pentru toate generațiile, care nu ține seama de frontiere și este eficace în domeniul proiectării în comun, caracterizată prin colaborare, schimb de cunoștințe și luarea deciziilor pe baza unor date concrete;

20. consideră că, atunci când soluțiile tehnologice la o provocare societală au un sprijin larg și sunt verificate, cum ar fi dubla tranziție ecologică și digitală, nivelul UE are un rol vital de jucat în a crea condiții pentru a extinde, partaja și stabili standarde, a pune accentul pe finalitate și impact, evitând – totodată – reglementările care ar duce la blocaje tehnologice. Acest sprijin poate fi dezvoltat printr-o implicare sporită a cetățenilor, care să utilizeze diverse instrumente de comunicare;

21. reamintește că există o cerere tot mai mare de elaborare în comun a unor politici de inovare specifice în cadrul regiunilor și al sectoarelor industriale, și că acest lucru implică progrese mai rapide în legătură cu tehnologiile profunde, înfrățirea verde și digitală și ODD;

Natura inovării: adaptată local, structurală, transformațională, cu accent pus pe impact

22. reafirmă că politica europeană de inovare, alături de politica europeană de cercetare, trebuie să asigure disponibilitatea unor cunoștințe științifice de înaltă calitate, pentru a stimula inovarea și a ajuta societatea și întreprinderile să facă față crizelor și provocărilor cu care se confruntă în prezent toate orașele și regiunile din UE. CoR subliniază rolul în continuare important al sprijinului regional prin intermediul FEDR și al Fondului pentru o tranziție justă. CoR îndeamnă guvernele statelor membre și autoritățile locale și regionale să țină seama de declarația Comisiei Europene⁽⁴⁾ potrivit căreia cadrul de reglementare pentru perioada 2021-2027 care reglementează fondurile politicii de coeziune în gestiune partajată și fondurile aflate în gestiune directă permite consolidarea sinergiilor dintre FEDR și Orizont Europa;

23. observă că planul de acțiune comun al Comisiei Europene și al CoR în domeniul cercetării, inovării, educației și politicilor conexe, menit să sporească fluxul de expertiză la nivel european și învățarea colaborativă în procesul de elaborare a politicilor oferă oportunități de a-i capacita pe cercetători, antreprenori și societatea civilă să-și consolideze ecosistemele regionale de cercetare și inovare și să devină parte integrantă a unei rețele paneuropene de excelență;

24. subliniază că finanțarea UE din Mecanismul de redresare și reziliență (destinat în primul rând redresării și reinnoirii economice în urma pandemiei de COVID-19) și din Fondul pentru o tranziție justă (care vizează în primul rând sprijinirea regiunilor carbonifere și a altor teritorii cele mai afectate de tranziția către neutralitatea climatică) nu poate avea încă un impact deplin în ceea ce privește stimularea inovării, mai ales din cauză că procesele implicate în utilizarea fondurilor sunt foarte lente și fac obiectul unor norme stricte ale UE privind ajutoarele de stat;

25. subliniază rolul autorităților locale și regionale și al CoR, care permit cetățenilor și reprezentanților lor aleși în mod democratic să influențeze direcția și finalitatea inovării și să conceapă soluții în calitate de utilizatori. În acest sens, este important să se capaciteze și să se susțină sub toate formele autoritățile locale și regionale, și să se garanteze că acestea sunt bine pregătite pentru a putea sprijini inovarea la nivel local;

26. subliniază necesitatea de a corela mai bine Agenda de inovare și Agenda pentru o mai bună legislație prin utilizarea recentelor constatări ale rețelei RegHub a CoR privind achizițiile publice⁽⁵⁾, prin eliminarea obstacolelor din calea investițiilor publice⁽⁶⁾ și prin implicarea dezvoltării locale și regionale în găsirea unor soluții inovatoare de reglementare care să promoveze inovarea. În acest sens, abordarea bazată pe patrimoniul industrial și social comun este esențială pentru integrarea ambelor agende;

27. în ceea ce privește politica de cercetare a UE, agenda politică privind SEC și Forumul SEC, cere ca procesul decizional să fie mai deschis și să le permită cetățenilor să joace un rol de contribuitori și actori activi, luând pe deplin în considerare contribuția CoR și a părților interesate conectate la nivel regional. Aceasta înseamnă să se concentreze mai mult pe valoarea publică a științei și inovării atunci când selectează provocările care ar trebui abordate de UE, obținând totodată sprijinul public necesar pentru a dezvolta și implementa apoi aceste decizii;

Puncte specifice cu privire la cele cinci domenii emblematice

Inițiativa emblematică privind finanțarea întreprinderilor de tehnologie profundă în curs de extindere

28. observă că majoritatea țărilor europene dispun de o piață financiară funcțională bazată pe piețe naționale de capital de risc și privat sprijinite de guvern. Fondul propus de Consiliul european pentru inovare (CEI), care oferă subvenții publice și investiții în capital propriu stabil, ar trebui să aducă valoare adăugată pe piață și să evite perturbarea celei existente;

(4) Bruxelles, 5.7.2022, C(2022) 4747 final – Anexa la Comunicarea Comisiei pentru aprobarea conținutului unui proiect de comunicare a Comisiei privind sinergiile dintre programele FEDR și Orizont Europa.

(5) <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/report-consultation-01-public-procurement.pdf>.

(6) <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/RegHub%20report%20on%2021%20century%20rules.pdf>.

29. subliniază că este nevoie de finanțare pentru inițiativele care creează condiții favorabile pentru ca întreprinderile noi și inovatoare bazate pe tehnologie să își continue activitatea în zona lor locală, utilizând sinergii și dezvoltând complementarități suplimentare cu alte părți interesate de la nivel local, cum ar fi organizațiile de cercetare și alte întreprinderi;

30. consideră că, pentru a exista legături mai solide între cercetare și inovare, ar trebui diseminate eficient rezultatele proiectelor desfășurate în cadrul programului de cercetare Orizont – cu un accent deosebit pe valoarea lor pentru îmbunătățirea ecosistemelor regionale de inovare și triunghiul cunoașterii (cercetare și educație și inovare) și pe viața de zi cu zi a orașelor, regiunilor și cetățenilor, în special pe ocuparea forței de muncă și pe bunăstare. CoR subliniază necesitatea de a disemina în mod eficient rezultatele proiectelor de cercetare Orizont pe portalurile de date deschise ale instituțiilor;

31. reafirmă că CEI și portofoliul său nu sunt prea bine cunoscute în rândul industriilor, al întreprinderilor nou-înființate, al celor în curs de extindere și al IMM-urilor din întreaga Europă. Accesul la serviciile CEI ar trebui să fie mai simplu și mai ușor de utilizat;

32. solicită ca Fondul CEI să funcționeze ca un catalizator, cu un orizont de timp larg, dar limitat, și îndeamnă să se atingă rezultate pozitive prin oferte publice inițiale;

33. propune ca accentul să fie pus pe noile întreprinderi și ecosisteme care necesită investiții foarte mari cu orizonturi de timp îndelungate (baterii pentru automobile electrice hidrogen și semiconductori), care tind să nu atragă destul de devreme finanțare privată directă; investițiile transformatoare necesită o finanțare publică caracterizată de răbdare, spre deosebire de finanțarea privată, care stimulează în principal inovarea „pe piață”;

34. subliniază că „tensiunea creativă” și „distrugerea creativă” sunt mijloace eficiente de a inventa lucruri noi remarcabile – prin crearea în comun a unor potențiale inițiative revoluționare. Acest lucru necesită utilizarea parțială a finanțării UE pentru a menține, a atrage și a reorganiza talentele și resursele provenite din inițiative de înaltă calitate ale economiei de piață care au abordat provocări similare, utilizând parteneriate de lungă durată cu experiență, orientate spre întreprinderi și/sau public-privat;

35. reamintește că Europa trebuie să accelereze întregul proces de inovare pe teren, pe baza examinării ideilor creative, a experimentării, a testării, a creării de prototipuri, a învățării comparative și a aplicării la scară largă. Comisia Europeană ar trebui să își demonstreze capacitatea de inovare prin crearea de noi forme de finanțare a activităților locale care își demonstrează potențialul global încălcând în faza inițială. Aceste scheme de finanțare ale UE ar încuraja finanțarea fezabilității la nivel național și regional, inclusiv utilizarea activă a fondurilor de coeziune;

36. îndeamnă Comisia Europeană să preia inițiativa și să abordeze cea mai importantă problemă structurală de pe piața bursieră, permițând societăților cotate la bursă să emită noi acțiuni și să le vândă pe piață fără proceduri împovărătoare de emisie de acțiuni;

37. subliniază că, deși succesul oricărei agende de inovare depinde de capacitatea constantă de a înlocui produse și servicii vechi cu altele noi, prin proiectare și construcție în comun ar trebui abordate efectele sale perturbatoare, pentru a asigura acceptarea pe termen lung, cu participarea actorilor locali și regionali;

Inițiativă emblematică privind facilitarea inovării în domeniul tehnologiei profunde prin spații de experimentare și achiziții publice

38. subliniază importanța procedurii de descoperire deschisă (*Open Discovery*) și face trimitere la un corp de cercetare și la metode verificate pentru a orchestra și gestiona colaborarea pe mai multe niveluri și procesele de experimentare în transformări sistematice radicale. CoR recunoaște că trebuie îmbunătățite capacitățile profesionale și locurile de muncă, pentru a deveni medii de învățare ce produc idei exploatabile, creând condiții favorabile pentru încredere și experimentare în proiecte comune cu viziune, obiective, strategii și planuri de acțiune acceptate;

39. subliniază că, într-o abordare bazată pe cooperare pe mai multe niveluri, soluțiile la problemele locale ar trebui, în majoritatea cazurilor, să fie dezvoltate împreună cu toți actorii elicei cvadruple, într-un mod conectat, în medii reale. Această evoluție va conduce la învățare rapidă, la extindere și la corecții rapide ale procesului de inovare, în timp ce anumite

aspecte de coordonare și monitorizare au loc sub forma unor rețele transregionale. Scopul este de a vedea ce este posibil, de a depăși așteptările în acest sens, inclusiv pentru „a face imposibilul posibil”, și de a compara apoi practicile alternative și a evalua și învăța despre parcursurile de experimentare reușite sau eșuate sau de a încuraja difuzarea și aplicarea inovării în afara contextului său inițial;

40. reiterează că monitorizarea și evaluarea corespunzătoare ale inovării sunt esențiale pentru implementarea eficace a politicilor; CoR reamintește (⁽⁷⁾), în acest sens, necesitatea utilizării și dezvoltării în continuare a tabloului de bord regional privind inovarea dedicat politicilor regionale bazate pe realitatea zonei. CoR consideră că acesta este un instrument esențial pentru a compara mutațiile în performanța politicilor regionale de inovare și pentru a organiza procese de învățare comparativă între regiuni, ameliorând astfel ecosistemele regionale de inovare și specializarea inteligentă;

41. subliniază că experimentarea la scară largă necesită parteneriate europene în cadrul Orizont Europa, utilizarea achizițiilor publice inovatoare și sprijinul Consiliului european pentru inovare (CEI) pe parcursul întregului ciclu de viață al inovării, de la primele etape ale cercetării până la validarea conceptului, transferul de tehnologie și finanțarea și extinderea experimentelor, a întreprinderilor și reușita întreprinderilor nou-înființate, pentru a funcționa ca sursă de inspirație, în proiecte importante de interes european comun (PIIEC) și în văi de hidrogen;

Inițiativă emblematică privind accelerarea și consolidarea inovării în ecosistemele europene de inovare din întreaga UE și abordarea decalajului în materie de inovare

42. propune ca văile regionale de inovare, împreună cu institutele de învățământ superior (IIS) de vârf, să devină catalizatori esențiali pentru mutații societale și industriale și să permită regiunilor cu profiluri similare de specializare să colaboreze și să promoveze proiecte comune de inovare; În acest context, va fi necesar un sistem cuprinzător, coordonat și descentralizat de monitorizare și evaluare a programelor;

43. constată că, pentru a atinge obiectivele stabilite, Orizont Europa (100 de milioane EUR) și investițiile interregionale pentru inovare (I3) (70 de milioane EUR) din cadrul FEDR vor furniza resurse suficiente doar pentru cadrul inițial, care trebuie să fie sprijinit prin eforturi mult mai extinse și prin finanțări ulterioare. CoR îndeamnă Comisia Europeană să dezvolte sinergii efective între aceste surse de finanțare, bazându-se pe inițiative precum parteneriatele pentru inovare regională și Rețeaua europeană de centre de inovare digitală și rețeaua de centre europene de inovare digitală;

44. salută măsurile eficiente ale Comisiei Europene de promovare a dimensiunii regionale în politicile UE și a ecosistemelor regionale de inovare ca element esențial pentru consolidarea competitivității Europei și realizarea autonomiei strategice a UE pentru o creștere inteligentă și durabilă. CoR subliniază că instituțiile de învățământ superior se află în centrul ecosistemelor regionale de inovare, cu o cultură puternică a întreprinderilor, inclusiv a celor nou-înființate. Toate instituțiile de învățământ superior, în special universitățile de științe aplicate și alte instituții de învățământ superior similare care își desfășoară activitatea în domeniul dezvoltării practicilor din viața reală, trebuie să-și consolideze rolul de motoare active ale inovării în regiuni, să asigure formarea profesioniștilor atât de necesari, să atragă noi talente de pe teren și să permită transferul inovațiilor tehnologice importante către economia locală;

45. subliniază rolul important al învățământului profesional, cu accent pe formarea tehnicienilor și a altor profesioniști orientați spre practică, în implementarea acestei agende de inovare;

46. subliniază provocarea fundamentală a agendei europene de inovare în domeniul tehnologiilor profunde, care nu dispune de stimulente, experiențe și resurse adecvate pentru a implica părțile interesate într-o tranziție sistemică. De asemenea, avem nevoie de stimulente pentru ca instituțiile de învățământ superior să-și schimbe abordarea „publici sau dispari” și să pună un accent sporit pe modul de abordare a provocărilor societale majore și presante și de sprijinire a inovării în domeniul tehnologiilor profunde și al transferului de tehnologie la nivel mondial, în colaborare cu întreprinderile;

47. propune ca instituțiile de învățământ superior să dezvolte, împreună cu ceilalți actori ai elicei cvadruple, rolurile și responsabilitățile profesioniștilor cărora le revine să orchestreze ecosistemele locale, în care cercetătorii, studenții și întreprinderile să experimenteze și să testeze împreună noile tehnologii, în cadrul unei noi culturi antreprenoriale și de inovare;

(⁽⁷⁾) CoR-517-2020.

48. reiterează importanța direcționării și finanțării inițiativelor de eliminare a celor două decalaje în materie de inovare, pentru a facilita parteneriatele de excelență cu actori multipli orchestrate la nivel mondial și a deschide accesul la acestea și pentru partenerii din țările și regiunile cu performanțe mai slabe. Acestea sunt esențiale pentru crearea unui ecosistem de inovare mai robust și mai coerent al UE;

49. reiterează că centrele SEC, care îi pun în legătură pe factorii de decizie cu actorii CDI, reprezintă un instrument ideal pentru a recunoaște pe deplin meritele unei abordări din perspectivă locală a științei și inovării, creând în comun noi soluții pentru a gestiona crizele actuale printr-o abordare regională ascendentă;

50. recomandă acțiuni prin intermediul Rețelei întreprinderilor europene în ceea ce privește transferul internațional de tehnologie și cooperarea tehnologică în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării;

Inițiativă emblematică privind promovarea, atragerea și păstrarea talentelor în domeniul tehnologiei profunde

51. îndeamnă la crearea unui plan de acțiune special, cu stimulente și finanțare adecvată, pentru a încuraja instituțiile de învățământ superior să joace un rol activ în soluționarea provocărilor societale majore, promovând inovarea europeană în domeniul tehnologiilor profunde, colaborarea industrială și integrarea, și pentru a forma talentele necesare în Europa;

52. subliniază rolul instituțiilor de învățământ superior, mai ales al studenților, în calitate de catalizatori între întreprinderile nou-înființate și lumea științei și parteneriatele dintre universități și industrie în sprijinirea inovării în domeniul tehnologiilor profunde și al transferului de tehnologie. Instituțiile de învățământ superior ar trebui să devină motoare ale schimbărilor structurale, necesare pentru a accelera inovarea tehnologică profundă pentru a crea, a păstra și a menține talentele în Europa. Centrele tehnologice pot juca un rol important în această privință, în calitate de mediatori și facilitatori;

53. propune ca, la fel ca în SUA, cele mai bune instituții de învățământ superior să le dea celorlalte un exemplu în domeniul schimbării mentalității către o societate ce valorifică antreprenoriatul, înființarea de noi întreprinderi extinderea celor existente, colaborarea dintre universități și industrie, tehnologia profundă și abordarea provocărilor societale;

54. reafirmă că Institutul European de Inovare și Tehnologie (EIT), comunitățile sale de cunoaștere și inovare (CCI) și portofoliile lor nu sunt încă bine cunoscute de orașele, regiunile, studenții, cetățenii și mediul universitar din întreaga Europă;

Inițiativă emblematică privind îmbunătățirea instrumentelor de elaborare a politicilor

55. recomandă să se aprofundeze înțelegerea naturii schimbătoare a inovării în procesul de elaborare a politicilor la nivel local și regional, prin intermediul inițiativei „Parteneriate pentru inovare regională” (PRI) și al colaborării dintre JRC, DG RTD, DG GROW, DG REGIO și CoR. Acest lucru ar trebui realizat în cooperare cu teritoriile implicate în acțiunea-pilot PRI a CoR-JCR și cu rețele cu experiență în domeniul inovării la nivel european, cum ar fi Asociația europeană a organizațiilor de cercetare și tehnologie (EARTO), Rețeaua de cercetare și inovare a regiunilor europene (ERRIN) și Rețeaua europeană a laboratoarelor vii (ENoLL);

56. observă că această inițiativă emblematică include puncte de acțiune care sunt foarte relevante pentru regiuni și orașe. CoR este de acord cu declarațiile Comisiei Europene privind sprijinirea regiunilor în conceperea și punerea în aplicare a unor politici de inovare mai bune și propune negocierea unui plan comun de punere în aplicare care să țină seama de diferitele elemente ale Agendei de inovare și de prezentul aviz;

57. reamintește (tuturor regiunilor) că această nouă agendă de inovare reprezintă un efort vital și amplu de creare în comun a unor noi instrumente de abordare a provocărilor societale arzătoare care necesită o colaborare europeană, și recomandă Comisiei Europene să utilizeze PRI și alte instrumente în scopul de a acorda sprijin orașelor și regiunilor pentru pregătirea agendelor lor regionale de inovare și accelerarea măsurilor de inovare împreună cu părțile interesate;

58. este de acord cu necesitatea de a defini și de a utiliza terminologia-cheie, indicatorii, taxonomia datelor recunoscută și seturile de date comparabile pentru a sprijini elaborarea de politici bazate pe date concrete, care vor fi publicate pe portalurile instituționale de date deschise pentru a sprijini accesul la ele, utilizarea și consultarea lor;

Etapele următoare

59. propune ca JRC să creeze un spațiu european de colaborare virtuală pentru partajarea, experimentarea și testarea metodelor, instrumentelor și practicilor și acțiunilor pentru politicile în materie de cercetare, dezvoltare și inovare pe care statele membre, regiunile și municipalitățile le pot utiliza în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor lor de inovare;
60. subliniază că procesul Agendei de inovare necesită evaluarea periodică a progreselor și a ajustărilor, împreună cu părțile interesate;
61. subliniază că este extrem de important să crească sinergia și colaborarea dintre inițiativele majore ale UE și să se prezinte cum decurg acestea în practică în viața reală în momentul implementării noii agende europene de inovare la nivel local și regional. În acest sens, UE și guvernele statelor membre ar trebui să sporească utilizarea sinergică a diverselor surse de finanțare europene și naționale care vizează în special consolidarea bazei de inovare a orașelor și regiunilor;
62. subliniază că multiplicarea dezvoltării întreprinderilor în curs de extindere la scară europeană necesită ca liderii politici de la toate nivelurile să se angajeze să finanțeze CDI mult mai mult decât până în prezent și ca, cu acest ajutor, noile platforme de creștere și ecosistemele de inovare deschise și influente, bazate la nivel local, să se extindă în întreaga Europă. Faza de pionierat poate fi creată utilizând regiunile și orașele pilot implicate în PRI;
63. recomandă dezvoltarea unei metodologii mai aprofundate pentru a duce la bun sfârșit, la toate nivelurile de guvernare, procesele de transformare sistemică axate mai ales pe inovații transformatoare necesare pentru a face față provocărilor globale. Unul dintre obiective este de a recurge mai mult la cele mai bune cunoștințe științifice în aceste procese de transformare. Celălalt obiectiv este de a crea în comun practici la nivel local, consolidând astfel atuurile de lider ale Europei în domeniile în care este deja în avangardă, cum ar fi Pactul verde, abordarea dublei tranziții și consolidarea rezilienței strategice;
64. îndeamnă să se abordeze concurența globală pentru talente și să se afirme poziția de lider în știință, tehnologie, inginerie, matematică și capacitate de inovare, utilizând ca referință două inițiative ale SUA: noua inițiativă de finanțare a Fundației Naționale pentru Știință (NSF) denumită „Motoarele regionale de inovare” (un program ce catalizează și stimulează ecosistemele de inovare din SUA) și Programul MIT de accelerare a antreprenoriatului regional (REAP), care este o inițiativă globală și ajută regiunile să accelereze creșterea economică și să promoveze progresul social prin intermediul antreprenoriatului bazat pe inovare (IDE);
65. subliniază că agenda de inovare va avea succes numai dacă se evită fragmentarea și dacă măsurile sunt efectiv puse în aplicare. Europa va deveni lider mondial în domeniul științei, al bazei industriale, al unor ecosisteme dinamice de întreprinderi nou-înființate, al condițiilor pentru inovare și al bazei de talente, iar acest lucru va crea condiții favorabile pentru Pactul verde european și pentru ODD ale ONU.

Bruxelles, 1 decembrie 2022.

Președintele
Comitetului European al Regiunilor
Vasco ALVES CORDEIRO
